

Anežka Pavlová: **Le patrimoine en relations avec l'École: Situation en Catalogne du Nord**, diplomová práce, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, M. D. Rettigové 4, Praha 1, Praha 2011, 94 stran a 50 černobílých a barevných obrazových příloh.

Oponentský posudek diplomové práce

Anežka Pavlová bohatě využila svého pobytu na univerzitě v Perpignanu k pilnému a usilovnému sběru materiálu a zkušeností, na jejichž základě vypracovala překládanou diplomovou práci. Hlavní otázkou, na kterou se ve své práci soustřeďuje, je způsob využití památkových objektů a kulturního a přírodního dědictví obecně s ohledem na zvýšení účinnosti jejich působení na širší společnost, zejména v oblasti školské praxe, a na zajištění trvalého dopadu takového působení.

V jejích úvodních partiích se autorka zabývá teoretickými předpoklady péče o kulturní dědictví, zejména jeho definicí (hmotné, nehmotné, přírodní dědictví). Všíhá si skutečnosti, že legislativa Francouzské republiky se již v 19. století vydala cestou pořízení jmenovitého seznamu kulturních památek chráněných státem; jde tu tedy o strategii taxativního výpočtu chráněných objektů, nikoli o přístup vycházející z obecných definic objektů památkové ochrany a poskytující ochranu všem součástem kulturního dědictví, které takové podmínky splňují, ať jsou již známy či ať se objeví teprve v budoucnu.

Poté nás autorka provádí praxí Francouzské republiky a zejména souhrou organizací pečujících o mimořádně bohaté hmotné i nehmotné kulturní dědictví země, totiž celostátní, centrálně řízenou památkovou organizací (*Les villes et Pays d'art et d'histoire* = zde dále VPAH) a regionálními či místními, často na víceméně soukromé bazi rozvíjenými iniciativami (v našem případě *Réseau culturel de Terre Catalane* = zde dále RCTC) cílenými do oblasti péče o soubor kulturního dědictví země.

RCTC vzniklo roku 1990 a spravuje dnes celkem 47 památkových lokalit, sahajících v čase „od paleolitu po Picassa“. Od samého počátku tu šlo o kolektivní akci správců malého počtu významných památkových lokalit vyvolanou paní Claire Bertrand, původně správkyní kláštera v Elne a současnou ředitelkou RCTC, kteří se rozhodli nabídnout návštěvníkům kraje Languedoc-Rousillon turistickou naučnou stezku, spojující účastnické instituce (středověký špitál v Ille, muzeum paleolitu v Tautavelu a klášter v Elne). Za účelem usnadnění pohybu po této stezce vytvořil autorský kolektiv její mapu a vyvolal vznik ubytovacích zařízení i školících pracovišť průvodcovské služby. Poté, co existence a služby RCTC vešly v širší známost, začali se o ně zajímat i vyučující v tamních školách a do spektra jeho činností přibýly aktivity pedagogické včetně vypracovávání pracovních listů pro školy; těch je dnes celkem 124. Jakkoli dnes RCTC pociťuje rostoucí tlak na komercializaci své činnosti, daří se stále udržet zásadu dobrovolnosti členství v něm a z něho vyplývajících pracovních aktivit.

Projekt VPAH vstoupil naopak v roce 1985 v platnost rozhodnutím vládního orgánu, totiž Ministerstva kultury a komunikací, to v důsledku legislativních opatření z let 1982 a 1983, svěřujících některé kompetence ústřední vlády do pravomoci orgánů regionálních. Dnes tvoří součást sítě VPAH celkem 149 lokalit, a to 100 měst a 49 územních jednotek. Projekt se realizuje prostřednictvím dohody či smlouvy Ministerstva s místními obcemi či územními orgány. V okamžiku, kdy je taková dohoda uzavřena, vzniká v příslušném městě či kraji ministerský orgán, *Direction régionale des affaires culturelles* (DRAC). Působnost VPAH, které mají sloužit jak místnímu obyvatelstvu, tak i inteligentní turistice, posilují v celostátním měřítku jednotně upravené propagační a informační materiály. Také tyto organismy jsou

kromě průvodců, koncesovaných Ministerstvem, vybaveny odborníky s úkolem působit v rámci školního vzdělávání (*animateurs du patrimoine*).

Anežka Pavlová se dále podrobně rozepisuje o praktickém využití památkového bohatství země ve výukové praxi školských institucí. Poznává, že kulturní dědictví jako takové netvoří ve výukových programech francouzského školství samostatný předmět. Učitelé francouzštiny, zeměpisu, dějepisu i přírodopisu jsou nicméně vybízeni, aby při výuce využili kulturního i přírodního bohatství, které nabízí lokalita či region jejich působení. Výsledkem takových postupů má pak být pochopení příslušné části kulturního dědictví v jeho úplnosti, kontextové ústrojnosti, jakož i cílů a účelů, které měla v minulosti.

Nejčastěji se ve francouzské školské praxi setkáváme s využitím kulturního dědictví jako zdroje poznatků z oblasti dějin umění. Klasická školská výuka, zaměřená do značné míry stále na taxativní vypočítávání dat, míst a jmen, nenabízí příliš mnoho možností k práci s kulturním dědictvím. Tím důležitější jsou podle autorky návštěvy jednotlivých památek a památkových komplexů, kde je možno rozehrát celou škálu postupů a metod osvětlujících funkce kulturního dědictví. Doporučuje se přitom, aby se poznávacích procesů co nejintenzivněji účastnili sami žáci, kteří se tak nejučinněji s památkou seznámí a důkladně ji poznají. Rovněž se pokládá za žádoucí práce s památkami nacházejícími se co nejbližší k místu výuky či bydlištěm žáků, aby si tak uvědomili hodnotu objektů, kterých si v každodenním shonu sotva povšimnou.

Konkrétní taktika postupů zhodnocování kulturního dědictví se ve francouzské školské praxi často opírá o projekty, pohříchu zatím málo početné. Kromě již uvedené výhody přímé účasti žáků v poznávacím procesu nabízí tvorba projektů také žádoucí míru interdisciplinarity, obtížně dostupnou ve školské praxi pracující často se vzájemně oddělenými výukovými předměty (třeba zeměpis, dějepis, přírodopis).

Autorka dále představuje mimořádně zajímavý projekt výzkumu dlouhodobě užívaného tábora na lokalitě Rivesaltes v pyrenejském předhůří, který sloužil postupně jako útočiště uprchlíků před frankistickým režimem ve Španělsku (1939-1941), místo soustředění deportovaných Židů (1941-1942), zajatecký tábor pro vojáky německé Wehrmacht (1945-1948) a posléze jako přístřeší po utečence z Alžírka (1962-1972). Žáci základní školy poznávali tento objekt svou vlastní činností z celé řady hledisek – z leteckých snímků, zápisů a vzpomínek pamětníků, archivních dokumentů i výsledků povrchového archeologického průzkumu. Nemůže být lepší lekce v třeštění dějin dvacátého století, než je historie tohoto místa žalu, stesku a vykořenění, a v tomto ohledu lze žákům příslušné školy jen závidět.

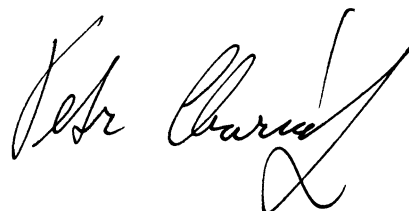
Pro zhodnocování kulturního dědictví se učitelé všech stupňů v rámci VPAH školí v kursech tzv. Vzdělávací služby (*Service éducatif*), vázaných na jednotlivé lokality či regiony. Zde se ovšem potýkají s problémy nedostatku času, omezení účasti v kursech na středoškolské učitele a také nutnosti vytvořit kooperující kolektiv z lidí, kteří se často vidí poprvé a od nichž se žádá aktivita, na níž v řadě případů nejsou připraveni.

Práci uzavírá pohled na výchovné využití unikátního souboru raně středověké historie a umění (architektury a malířství), románského a barokního špitálu v Ille s přilehlým románským kostelíkem. V tomto případě vybavil Marc Villar, ředitel zdejšího *Service éducatif*, lokalitu naučnou stezkou a žáci gymnasia v Prades jí byli inspirováni do té míry, že dokonce natočili informační film o středověkých freskách z kostelíku v Casesnoves, náležejícímu kdysi špitálu v Ille. Fresky zmizely z kostelíka za neznámých okolností v roce 1954 a až v roce 1978 se je podařilo nalézt u soukromého sběratele ve Švýcarsku. Na lokalitu

se vrátili až v roce 2005 a film sleduje pohnutý osud těchto památek románského umění Rousillonu.

Obsáhlé dílo Anežky Pavlové je svědomitě připraveno a nepochybně splňuje nároky kladené na diplomní práci. Osobně však shledávám jako příliš viditelný nedostatek množství prohrěšků proti francouzskému pravopisu, jichž se autorka dopustila. Někdy se dokonce na jedné a téže stránce vyskytne chybné psaní jistého výrazu a po několika řádcích nacházím psaní správné. Nevím, čím je tato skutečnost způsobena, nezbývá mi však než konstatovat, že text sice splňuje nároky kladené na práci diplomovou, že však vzhledem k uvedenému poklesku navrhuji podle kandidátčina vystoupení a podle rozhodnutí komise pro obhajoby klasifikaci buď stupněm 1 (výborně) nebo 2 (velmi dobře).

V Praze, dne 13. srpna 2011.

.....
prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc.